

szép /esetleg színes / fotó segíti a szöveges leírást. Utalhatunk az esetleges pontatlanságra is.

Napórak általában régi épületeken, tornyokon, szakrális épületeken fordulnak elő, többnyire a D-i oldalakon. De építészeti, művészettörténeti és útikönyvekben is információkra akadhatunk. A gyűjtőmunka nemcsak az épületeken levő, de a tereken, parkokban, pilléreken álló, valamint a múzeumokban, magánszemélyeknél található, hordozható és zsebnapórákra egyaránt vonatkozik.

Fél év múlva az előzetes, és egy év múlva a végleges hazai napórajegyzéket lapunkban közölni fogjuk, s az adatközlőket felsoroljuk. Ez alapján lehet majd e műszerek védetté nyilvánítását kérni. Tájékoztatásul: jelenleg 80-90 napóráról tudunk, de adataik sokszor vitathatóak.

KESZTHELYI SÁNDOR
Gyöngyös

. . . .

METEOROK

rovatvezető: Keszthelyi Sándor

az MMTÉH rovata

É S Z L E L Ő K*	vizu.	fotó	tel.	M.m.
Ábrahám Attila /Békéscsaba/	0,6/ 7	-	-	-
Ádám László /Kecskemét/	-	-	-	16,9/127
Bartus Ferenc /Kisnémedi/	-/ 2	-	-	-
Balogh Sándor /Csap/	-/ 1	-	-	-
Bánfalvi Péter /Zegerszeg/	1,0/ -	-	-	-
Berczik Péter /Csap/	-/ 1	-	-	-
Csepregi Lajos /Orosháza/	-/ 1	-	-	-
Csiszár Iván /Tatabánya/	0,5/ 2	-	-	-
Dalos Endre /Bóly/	2,0/17	2,0	-	-
Dalos László /Bóly/	1,0/ 6	-	-	-
Dalos Tibor /Bóly/	2,0/14	-	-	-
Domokos István /Budapest/	-/ 1	-	-	-

É S Z L E L Ő K*	vizu.	fotó	tel.	M.m.
Hadházi Sándor /Budapest/	2,0/ 1	-	-	-
Hardi Ferenc /Tapolca/	2,5/ 8	348,0	-	-
Hegedűs Tibor /Szeged/	0,5/ 2	-	-/ 1	-
Hoffmann Ákos /Karcag/	-/ 2	-	-	-
Horváth Ferenc /Veszprém/	-	1,7	-	-
Horváth Tibor /Hegyhátsál/	1,0/ 6	-	-	-
Iskum József /Budapest/	-/ 1	-	-	-
Keszthelyi Sándor /Gyöngyös/	-/ 2	-	-	-
Kelemen Zsolt /Gyöngyös/	0,2/ 4	-	-	-
Kész László /Bóly/	1,0/ 8	-	-	-
Kósa-Kiss Attila /Nagyszalonta/	2,0/ 4	-	-	-
Kudranyik Zoltán /Bóly/	1,0/ 8	-	-	-
Lakatos István /Maglód/	-	-	-	25,0/ 43
Lukács Gyula /Bóly/	1,0/ 8	-	-	-
Lukács József /Bóly/	1,0/ 8	-	-	-
Magyarlaki Gábor /Bóly/	1,0/ 8	-	-	-
Majtényi Zsolt /Miskolc/	2,8/ 1	2,2	-	8,0/996
Mayer Tamás /Pécs/	4,0/25	-	-	-
Mihovics László /Bóly/	1,0/ 8	-	-	-
Mojdisz István /Békéscsaba/	0,6/ 8	-	-	-
Nagy-Mélykúti Ákos /Pécs/	4,0/25	-	-	-
Parnói István /Budapest/	2,1/ 3	-	-	-
Petrohán Betty /Budapest/	-	-	-/ 1	-
Péli Edit /Békéscsaba/	-/ 1	-	-/ 1	-
Ratkai Ferenc /Szeged/	0,8/ 1	-	-	-
Rudolf János /Bóly/	1,0/ 8	-	-	-
Ságodi Ibolya /Mélykút/	1,3/ 5	-	-	-
Szabó Géza /Bóly/	1,0/ 8	-	-	-
Szakács József /Tatabánya/	3,7/ 7	1,1	-	-
Szalai Gábor /Budapest/	-/ 1	-	-	-
Szauer Ágoston /Pápa/	3,0/ 6	5,1/1	-/ 1	3,0/13
Szegedi Béla /Dorog/	1,0/ 1	-	-	-
Szőke Balázs /Pécs/	4,0/26	-	-	-
Tepliczky István /Szeged/	-/ 2	-	-/ 2	-

É S Z L E L Ő K*	vizu.	fotó	tel.	M.m.
Tóth Attila /Lábod/	2,0/ 4	1,0	-	-
Ujvári Gábor /Mátrafüred/	0,2/ 1	-	-	-
Unyatyinszki Zoltán /Békés- csaba/	0,6/ 8	-	-	-
Zalezsák Tamás /Pécs/	4,0/25	-	-	-
Zsolt Pál /Budapest/	-/ 1	-	-	-

*Az év első négy hónapjában 51 észlelőt soroltunk fel. Az oszlopok első száma az észlelési időtartam /órában/, második száma a látott meteorok számát /db/ jelenti. A jövőben is ilyen módon közöljük az észleléseket, egy frissen összeállított, észlelésekkel és véleményekkel teli rovat társaságában.

Az MMTÉH észlelői közül a télutó és tavaszelő viszonylagos enyheségét kihasználva sokan aktívan észleltek. Ahogy egyre később köszöntött be a sötétség, úgy fogytak az észlelők /január = 28; február = 23; március = 18; április = 10 fő/, mignem a NyISZ sajnálatos hatására egészen elapadt az észlelőkedv.

Örvendetes, hogy több csoportos észlelés is történt. A bolyi szakkör tagjai és a szegedi Alcor szakkör észlelői kétszer, a pécsi szakkör tagjai egyszer szerveztek többórás, csoportos észleléseket. Mindegyik esetben a kevés meteor volt jellemző.

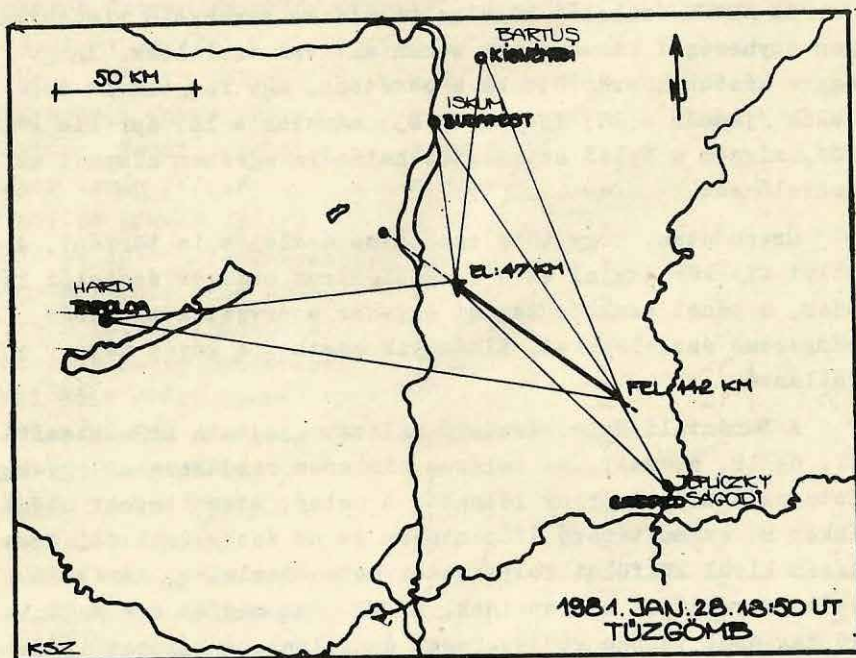
A Dunántúli Meteorészlelő Hálózat kiadta a DMH-Értesítő 17. és 18. számait. Az izléses címlapon rendszeresen egy-egy fotografikus meteorjuk látható. A belső, stencilezett oldalakon a szimultánzó időpontokon és az észlelések felsorolásán kívül külföldi folyóiratok meteorészlelési témákról szóló fordításai szerepelnek. A DMH csak másfél éve működik, 15 tagjából többen rendszeresen észlelnek. A hálózat irányítójával és az értesítő összeállítójával, Horváth Ferencsel /8200 Veszprém, Somogyi Béla u.14./ az MMTÉH kapcsolata jó.

Az egyetlen meteorfotót Szauer Ágoston készítette április 27-én, 20^h UT körül. Zenit-E 2/58-cal, Forte 23 DIN-es filmre. Halvány, fényváltoztató meteort kapott el a Com-Leo csillagai között.

AZ IDŐSZAK ÉRDEKESEBB JELENSÉGEI

1981. január 27-én 01:03 UT-kor Zsolt Pál Budapestről egy - 7 mg-s vörössárga, lassú meteort látott haladni a K-i égen. 60°-os útját 5 s alatt tette meg.

Az 1981. január 28-án 18:50 UT-kor feltűnt tűzgömb volt a legnagyobb jelenség! A rajzon látható helyek felett haladt el útja. A feltűnési 142 km-ről rohamosan csökkent magassága, és kb. 47 km-nél tartott, amikor kihunytt. Ha látszólagos pályáját meghosszabbítjuk, az éppen Pusztaszabolcsnál metszi a földfelszínt.

Ezeket a precíz adatokat a négy helyen észlelő öt megfigyelő /Bartus Ferenc, Iskum József, Hardi Ferenc, Tepliczky

István, Ságodi Ibolya/ egybehangzó pozícióadatai alapján számítottuk. Mindannyian -8 mg fényességűnek látták a tűzgömböt, hiszen közel egyforma távolságból szemlélhették. A bolida pár másodpercig bevilágította hazánk középső részét.

A tűzgömb látványáról az észlelők ezt írják:

Bartus: Hirtelen megláttam az árnyékomat, azt hittem autoreflektor, úgy kivilágosodott az ég. Igen erős kékesfehér fényű tűzgömb tűnt fel. Átmérője 30 ivperc volt. Kb.8-10 ivperces magja vakító fehér volt, a szélek felé egyre kékült. Két-három fényesebb kékesfehér és több, halványabb narancssárga-vörös darabra szakadt, majd kihunyott. Nyoma 0,5 s-ig még látszott.

Hardi: Pályáját 6,3 s alatt futotta be. Kékesfehéren izzó magja /az egész jelenség legfényesebb izzó része/, vakító látvány volt. Később jól elkülönült egy valamivel halványabb, narancssárga színű lángoló-lobogó csóva. A mag átmérője 10 ivperc, a csóva hossza ennek többszöröse, a nyom átmérője pedig 25 ivperc volt. Szabályos, elnyúlt ék alakúnak tűnt. Hátral barnászöld, elől zöldeslila színe volt. Jól megfigyelhető volt. Jól megfigyelhető volt fokozatos szélesedése. A látvány alapján feltehetően nem égett el teljesen.

Tepliczky: Pályája első szakaszán -6 mg-s világoskék és zöldeskék színű. 2 s után elhalványult -4 mg-ra. Utána kitörésszerűen felfényesedik -8 mg-ra, és kékesfehér lesz. Ekkor rövid /2°-os/, kifejezetten vörös, csepp alakú csóvát ereszt. Maximális fényét hosszan megtartja, majd kihunyásáig lassan csökkenti. Színe élénkzöldbe megy át. Egész útját kisebb pulzációk kísérik. Fantasztikusan szép látványt nyújtott.

Iskum: Világos részen, későn vettem észre, kb. 2 s ideig tartott a jelenség. A tűzgömb narancsszínű volt.

Megemlítendő, hogy Szauer Ágoston Pápán, magasan Ny-felé 1 perccel előbb egy -4 mg-s sárga tűzgömböt észlelt, 4 s-ig.

1981. március 15-én Dalos Endre Bólyban 22 perc alatt két tűzgömböt látott. 00:54 UT-kor egy -7 mg-st, ez sárgás-

fehérről, zöldefehérre változott 2 s-os útján /1630 -24 és 1840 -22/, majd 01:16-kor egy 89 mg-st, ez színében kékesfehér-narancsról vörösre változott 4 s alatt /1520 +16 és 1850 +06/.

.

ÜSTÖKÖSÖK

rovatvezető: _____

Ujvárosy Antal

Panther /1980 u/

Egy szerény megjelenésű, de viszonylag részletgazdag objektumnak örvendhettek észlelőink március folyamán, amelynek külön érdekessége volt szokatlan látszólagos pályája.

A felfedezést követő hetekben cirkumpoláris objektummá vált, majd az É-i pólus és a Polaris között haladt el, ami nagyon kedvező megfigyelési lehetőséget jelentett.

Márciusban a holdfényes időszak kivételével folyamatosnak mondható anyag gyűlt össze, ahogy azt az alábbi adatokon is megfigyelhetjük:

Dátum	m_v /mg/	kóma /'/	csóva	DC	műszer /cm/	észlelő
márc.07	9,7	1,5	-	?	15 T	Brlás P.
07	9,0	5x6	-	3-4	25 T	Ujvárosy A.
07	9,0	3-4	-	5	11 L	Papp S.
07	8,6	4	-	6	10 T	Dömény G.
08	9,0	4	-	5	25 T	Papp S.
08	9,0	6	-	3-4	25 T	Ujvárosy A.
09	8,5	?	0,5° PA180	6	6,3 L	Szőke B.
09	8,5	3,4	-	5	10 T	Dömény G.
09	8,5	6x8	0,5° PA45	3-4	6,3 L	Ujvárosy A.
12	8,5	3x6	-	5	25 T	Papp S.
12	8,7	5	-	4	25 T	Ujvárosy A.
14	9,0	?	-	4	4,6 L	Karászi I.
14	8,5	3x2	-	5-6	25 T	Mátis A.
14	8,9	-	-	5	6,3 L	Szőke B.